

Silvo Šinkovec

Motivacija

Kaj nas pritegne, da radi poslušamo zanimivega predavatelja ali profesorja? Njegov nastop, glas, odločnost, humor, sistematičnost, vsebina? Je pred nami znanstvenik, demagog, klovn, modrec, esteta ali kdo drug? Kaj se zgane v nas? Katera plast osebnosti je nagovorjena? Starši velikokrat povedo, da so si otroci med seboj zelo različni. Eden je hiter, drugi počasen, enega zanima vse, drugi je bolj pasiven, nekdo je navdušen nad športom, drug se le s težavo loti kakršne koli telesne dejavnosti. Narava nas različno opremi za življenje. Otroci se razlikujejo po potrebah, željah, energiji.

Med naravno danostjo in naučenimi miselnimi in čustvenimi vzorci se v človeku oblikujejo navade, notranje drže, v duševnost zarisani sledovi, ki jih oblikujejo potrebe in vrednote. Vrednote se porajajo v zavesti, v procesu refleksije in osmišljanja. Vrednote vodijo človeka, da se sreča s tistim, kar je vredno samo po sebi. Čustveno zaznavanje okolice pa je tesno povezano s človekovimi središčnimi potrebami. Zato človek izbira tisto, kar ga poteši in zadovolji, ter odklanja tisto, kar ga ogroža in ruši njegovo duševno ravnovesje.

Duševne potrebe želijo biti zadovoljene v pravi meri, da lahko delujemo v zdravem ravnovesju. Želimo biti sprejeti, iščemo čustveno oporo. Če je te preveč ali premalo, lahko postanemo čustveno lačni in se vedno počutimo prikrajšane. Lahko pa postanemo čustveno hladni, ne znamo sprejemati in ne dajati čustvene topline. Potreba po pripadnosti nas umesti v družino, skupino, gibanje, državo itd. Pomaga oblikovati identiteto. Ko je ta potreba premočna, postanemo podredljivi, uklonljivi, člani čredniške miselnosti, brez svojega obraza. So pa tudi ljudje, ki ostajajo na robu družine, skupine, družbe. Ne odločijo se, da bi vstopili, da bi pripadali. Ostanajo samotarji, čeprav v množici ljudi.

Potreba po znanju nas žene v raziskovanje. Radi raziskujemo kraje, spoznavamo ljudi, naravo, beremo knjige, poslušamo novice. Človek je zvedavo bitje. Toda pretirano zahtevna šola lahko to potrebo zatre in namesto raziskovalca izoblikuje utrujenega človeka, ki zavrača podatke, knjige, ki se mu upira raziskovanje in razmišljanje. Ali pa postane nenasitno tekmovalen, njegovo znanje služi prestižu. Ne pozna radosti, ki se porodijo ob novih spoznanjih.

Podobno bi lahko razmišljali o potrebi podrejanja, dominacije, agresivnosti, spolnosti, igrivosti, eksibicioznosti, vznemirljivosti itd. Ko raziskujemo ta bogat humus človeške duševnosti, se čudimo celovitosti ustroja človekove notranjosti.

Kaj nas motivira (v šoli, na delovnem mestu, v medijih...), je odvisno od tega, kaj nosimo v svoji notranjosti. Notranja struktura, središčne potrebe in vrednote odločajo, kaj izberemo in kaj izločimo kot nezanimivo ali celo nevarno.

Vzgoja naj bi pomagala posamezniku, da bi raziskal svoje potrebe, njihovo moč in smer, načine, kako jih zadovoljuje ter da bi spoznaval vrednote in jih znal izbirati. To zahteva jasne cilje in natančne metode, načrtno delo. Rast osebnosti pomeni možnost usklajevanja in izbiranja, da življenje ne bi bilo stihijsko ponavljanje, ampak ustvarjalno iskanje še neprehojene poti. To je svoboda.